

Клімов О. В., канд. геогр. наук;

Надточій Г. С.,

Клімов Д. О.,

Гайдріх І. М.

Науково-дослідна установа «Український науково-дослідний інститут екологічних проблем», м. Харків, Україна

Філатова О. В.², канд. біол. наук

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної Ради, м. Харків, Україна

СТАН ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОЛОГІЧНОГО РІЗНОМАНІТТЯ НА ТЕРИТОРІЇ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Природні комплекси Харківської області збереглися на площі 27,4 % від її загальної площі, а саме: лісові – на площі 13 %, степові – на площі 13,4 % та водно-болотні угіддя – на площі 1%.

Інші площі – антропогенно модифіковані територіальні комплекси.

У цих умовах існує сучасне біорізноманіття області.

Важливою формою оцінки стану збереження біорізноманіття області є чисельність видів флори і фауни, що занесені до переліків, що визначають регіональний, національний чи міжнародний статус видів, які мешкають в області.

Рослинний світ Харківської області в своєму складі налічує 1257 видів дикорослих судинних рослин, з яких 298 видів потребують особливої охорони, що складає 23,7 % від їх загальної кількості (табл. 1).

Таблиця 1 – Кількість видів рослин та грибів, що підлягають особливій охороні на території Харківської області

Національні та міжнародні зобов'язання	Кількість видів
Перелік регіонально рідкісних рослин	198
Червона книга України (Перелік видів рослин та грибів..., 2021)	107
Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (CITES)	17
Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі	8
Європейський червоний список	22
Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (МСОП)	9

Світ хребетних тварин області налічує 390 видів, з яких 322 види потребують особливої охорони, що складає 82 % від загальної кількості видів (табл. 2)

Таблиця 2 – Кількість видів хребетних тварин, які потребують особливої охорони на території Харківської області

Національні та міжнародні зобов'язання	Кількість видів
Перелік регіонально рідкісних тварин	49
Червона книга України (Перелік видів тварин..., 2021)	176
Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі	311
Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин (CMS)	171
Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої флори і фауни, що перебувають під загрозою зникнення (CITES)	25
Угода про збереження афро-євразійських мігруючих водно-болотних птахів (AEWA)	93
Угода про збереження кажанів в Європі (EUROBATS)	14
Європейський червоний список	44
Червоний список Міжнародного союзу охорони природи (МСОП)	33

Особливу роль у збереженні біологічного різноманіття повинна відігравати можливість збереження ландшафтного різноманіття області за допомогою системи природних територій, що потребують особливої охорони, які в області представлені природно-заповідним фондом та екологічною мережею.

У складі природно-заповідного фонду області налічується 247 територій та об'єктів, загальною площею понад 75 тис. га, що складає 2,4 % від загальної площі області. Цього занадто замало для території площею 27,4 % від загальної площі області, на якій ще зберігаються природні комплекси.

На відміну від природно-заповідного фонду, який зберігає окремі фрагменти природних комплексів, просторова екологічна мережа області повинна вирішувати важливу функцію – з'єднання їх між собою.

Екомережа області за допомогою запроектованих природних коридорів повинна з'єднати фрагменти природних комплексів, які збереглися, між собою і забезпечити безперервність міграції рослин і тварин та біокомунікації біорізноманіття на її території.

Таким чином, формування єдиної системи природних територій, що потребують особливої охорони в області, є ключем до збереження і об'єднання фрагментованих природних комплексів як середовища, необхідного для виживання існуючого біологічного різноманіття Харківської області.

Література

1. Конвенція про збереження мігруючих видів диких тварин. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_136#Text
2. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129#Text
3. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Берн, 19 вересня 1979 року. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_032#Text
4. ПЕРЕЛІК видів рослин та грибів, що заносяться до Червоної книги України (рослинний світ). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 15 лютого 2021 року № 111. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0370-21#n17>
5. **ПЕРЕЛІК видів тварин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області.** ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України 27 червня 2018 року № 237. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 липня 2018 р. за № 847/32299. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0847-18#Text>
6. ПЕРЕЛІК видів тварин, що заносяться до Червоної книги України (тваринний світ). ЗАТВЕРДЖЕНО Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 19 січня 2021 року № 29. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-21#Text>
7. ПОЛОЖЕННЯ про Перелік видів рослин, що підлягають особливій охороні на території Харківської області. ЗАТВЕРДЖЕНО рішенням обласної ради від 30 жовтня 2001 р. // Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання) / Укладачі: докт. біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко, канд. біол. наук М.М. Перегрим. – Київ: Альтерпрес, 2012. – 148 с.
8. Угода про збереження кажанів в Європі. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_011#Text
9. Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds (AEWA). As amended at the 8 th Session of the Meeting of the Parties to AEWA 26 - 30 September 2022, Budapest, Hungary. URL: https://www.unep-aewa.org/sites/default/files/instrument/aewa_agreement_text_2023-2025_mop8.pdf